

Tervise Arengu Instituut

**Suitsetamislevimuse uuring Eesti Kaitseväes
2009**

**Lagle Suurorg (Tallinna Lastehaigla SA)
Tiiu Härm, Anneli Sammel (Tervise Arengu Instituut)
Mare Normak, Oleg Novikov (EV Kaitseväe Meditsiiniteenistus)**

Tallinn 2009

Uuringu **eesmärgid** olid sarnased 2008. aastal läbiviidud tööga:

- 1) selgitada suitsetamislevimus kaadrikaitseväelaste ja ajateenijate seas,
- 2) saada teada kaitseväes oleku ajal suitsetamisharjumuse muutusi,
- 3) uurida suitsetamisest loobumisest nõustamise sagedust kaitseväes,
- 4) selgitada suitsetamisest loobumise soovi.

Meetod: ajateenijatel - ankeetküsitlus tervisekontrolli käigus saabudes ja lahkudes Kaitseväest (KV); kaadrikaitseväelastel - perioodilise tervisekontrolli käigus (1x 3 aasta jooksul).

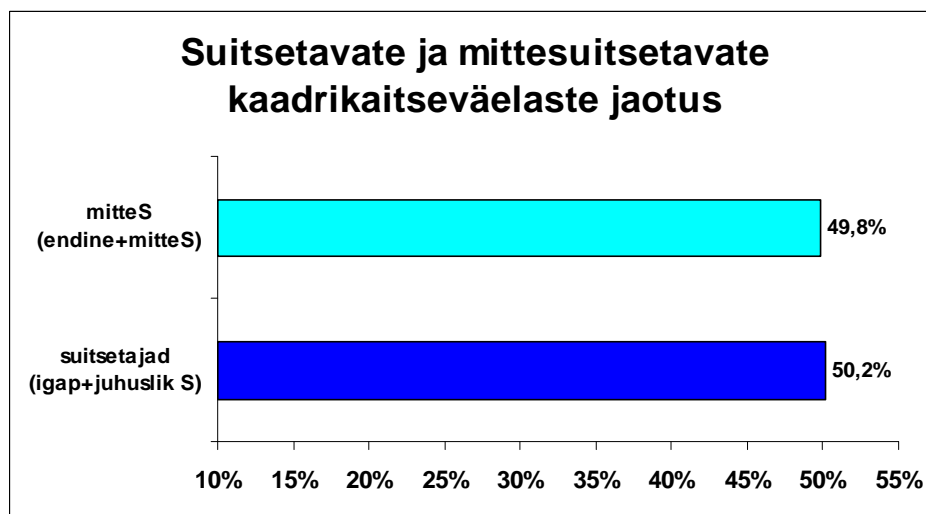
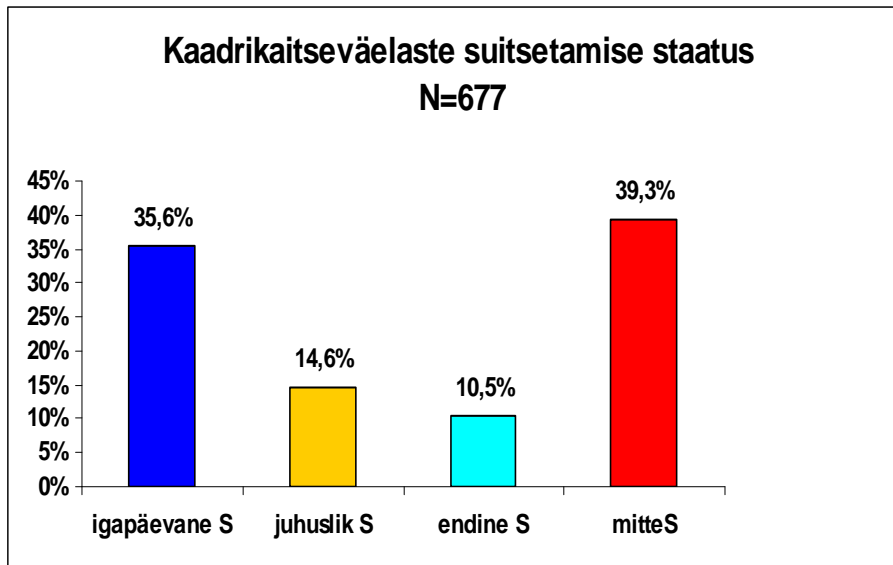
Instrument: kaadrikaitseväelaste puhul kasutati 2008. aasta ankeeti ning analüüsitud on 2008. ja 2009. aasta tulemused selles grupis koos.

Ajateenijate ankeet oli muudetud eesmärgiga võrrelda suitsetamise lõpetamise aega ajateenijate seas ja nõustamisteenuse teostumist KV-s.

Statistiline analüüs viidi läbi SPSS for Windows abil (Lagle Suurorg).

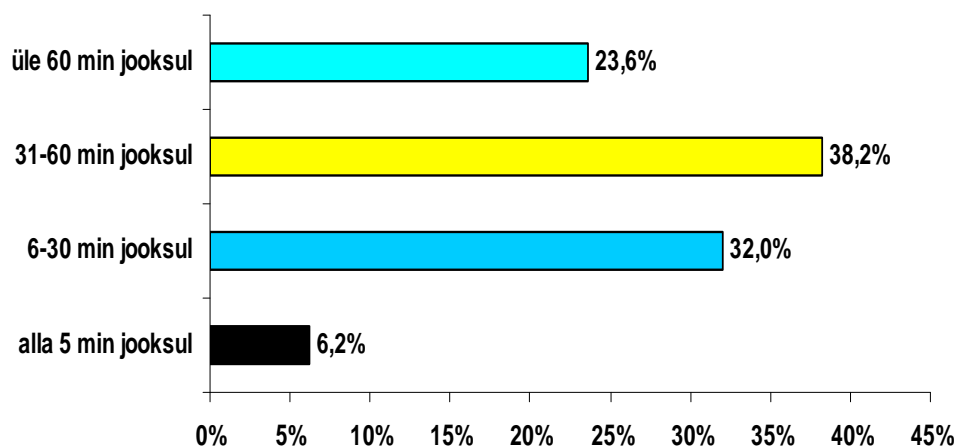
Tulemused kaadrikaitseväelaste suitsetamislevimuse uuringu kohta 2008. - 2009. aastal

Tulemused on 2008. ja 2009. aastal 677 uuritu kohta. Suitsetavaid kaadrikaitseväelasi oli 340 (50,2%) ja mitteduitsetavaid 337 (49,8%). Iga päev suitsetas 241 (35,6%) ja juhuslikult 99 (14,6%) kaadrikaitseväelastest. Uuritute seas oli endisi suitsetajaid 77 (10,5%) ja mitteduitsetajaid 266 (39,3%). Võrdluseks: Eesti täiskasvanud rahvastiku tervisekäitumise uuringu 2008 andmetel oli igapäevasuitsetajaid mehi 38,6%, juhusuitsetajaid 7,4%, endiseid suitsetajaid 26,9% ja mitteduitsetajaid 27,1%.

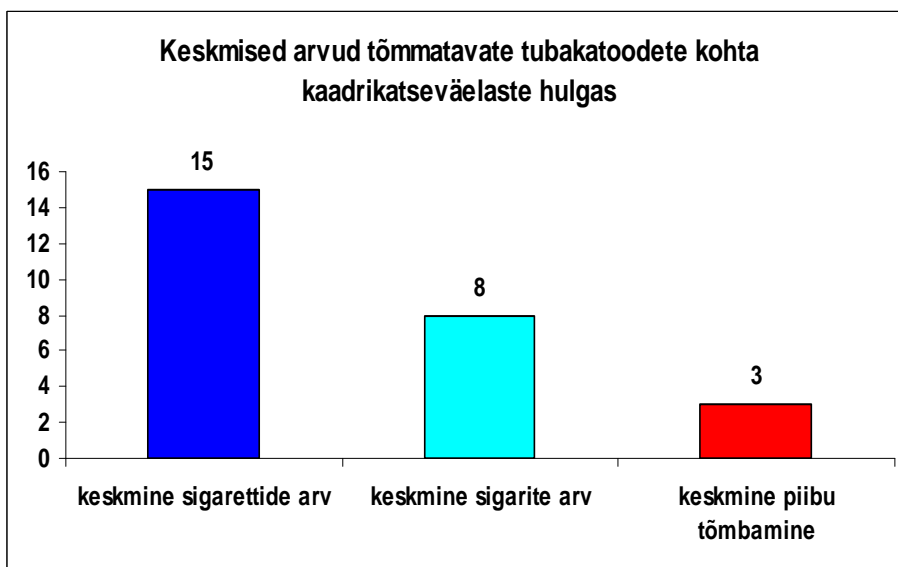
Igapäevasuitsetajatest tõmbasid 16 (6,2%) oma esimese sigareti viie minuti jooksul peale ärkamist. Kaks kolmandikku ehk 182 (70,2%) oli neid, kes esimese suitsu tõmbasid 6-30 minuti ja 31-60 minuti jooksul peale ärkamist ning 61 (23,6%) oli neid, kes esimese suitsu tõmbasid üle 60 minuti jooksul peale ärkamist.

Ärkamise järgselt esimese suitsu tegemise aeg kaadri kaitseväelaste hulgas N=259

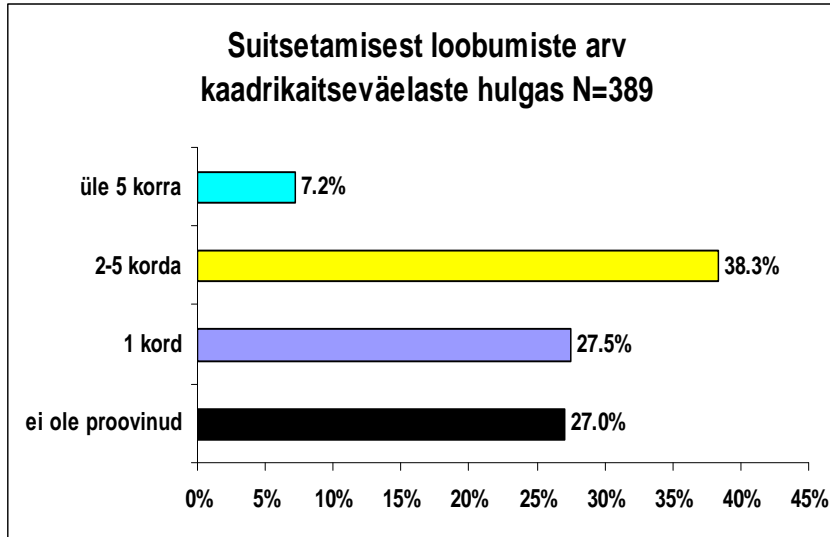
Keskmiselt tõmbab igapäevaselt suitsetav kaadrikaitseväelane 15 sigaretti päevas, vaid üksikud uuritud (10 isikut) suitsetasid sigareid, keskmiselt kaheksa sigarit päevas ja viis kaadrikaitseväelast tõmbasid piipu, keskmiselt kolm piipu päevas.

Keskised arvud tõmmatavate tubakatoodete kohta kaadrikaitseväelaste hulgas

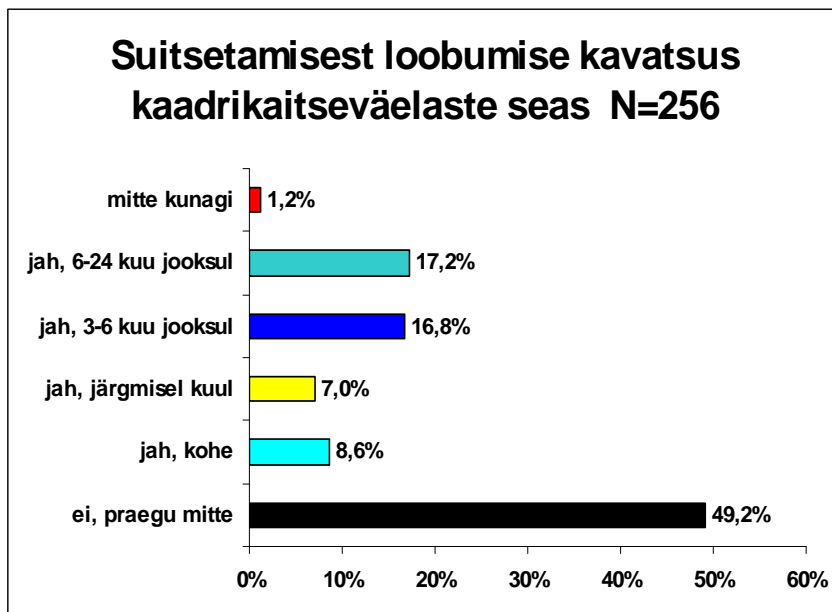
Suitsetamisest loobumise küsimusele oli vastanud 389 isikut. Nendest 105 isikut (27,0%) ei ole kordagi ja 107 isikut (27,5%) on ühel korral proovinud suitsetamisest loobuda. Üle

kolmandiku vastanutest ehk 149 (38,3%) olid proovinud loobuda 2-5 korda ja 28 (7,2%) üle viie korra.

Mitte ükski kaadrikaitseväelane ei olnud saanud suitsetamisest loobumise nõustamist oma asutuses, kuid samas 49,2% neist ei soovinudki praegu suitsetamisest loobuda.

Leiti, et suurem enamus (üle 2/3) kaadrikaitseväelastest on tahtnud varem suitsetamisest loobuda. Vastustes (256 ankeedis) suitsetamise loobumise kavatsuse kohta uurimise ajal selgus, et ligi pooled vastanutest –126 (49,2%), ei soovi hetkel sellest harjumusest loobuda. Kohe või järgmisel kuul olid valmis loobuma 40 vastanut (15,6%); 87 vastanut kas 3-6 kuu (16,8%) või 6-24 järgmise kuu jooksul (17,2%) ja kolm vastanut (1,2%) ei soovinud mitte kunagi suitsetamisest loobuda.

Kokkuvõte kaadrikaitseväelaste suitsetamislevimuse kohta:

- 1) Suitsetavad ligi pooled kaadrikaitseväelased (igapäevasuitsetajad ja juhusuitsetajad kokku 50,2%; Eesti täiskasvanud rahvastiku tervisekäitumise uuringu 2008 andmetel on suitsetamislevimus meeste seas kokku 46%).
- 2) Igapäevasuitsetajate meeste osakaal kaadrikaitseväelaste seas on madalam võrreldes igapäevasuitsetajate meeste osakaaluga populatsioonis, vastavalt 35,6% ja 38,6% (TAI 2008).
- 3) Samas on juhusuitsetajate osakaal kaadrikaitseväelastel kaks korda kõrgem võrreldes juhusuitsetajate meeste osakaaluga populatsioonis, vastavalt 14,6% ja 7,4% (TAI 2008); juhusuitsetaja on aga potentsiaalne igapäevasuitsetaja.
- 4) Suitsetamise sagedus on keskmiselt kuni 15 sigaretti päevas.
- 5) Kaks kolmandikku on proovinud iseseisvalt suitsetamisest loobuda.
- 6) Suitsetamisest loobumise nõustamist ei ole kaadrikaitseväelased oma asutuses saanud.
- 7) Iga kolmas igapäevaselt suitsetav kaadrikaitseväelane on motiveeritud saama suitsetamisest loobumise alast nõustamist ja lähiajal alustama loobumise protsessi.

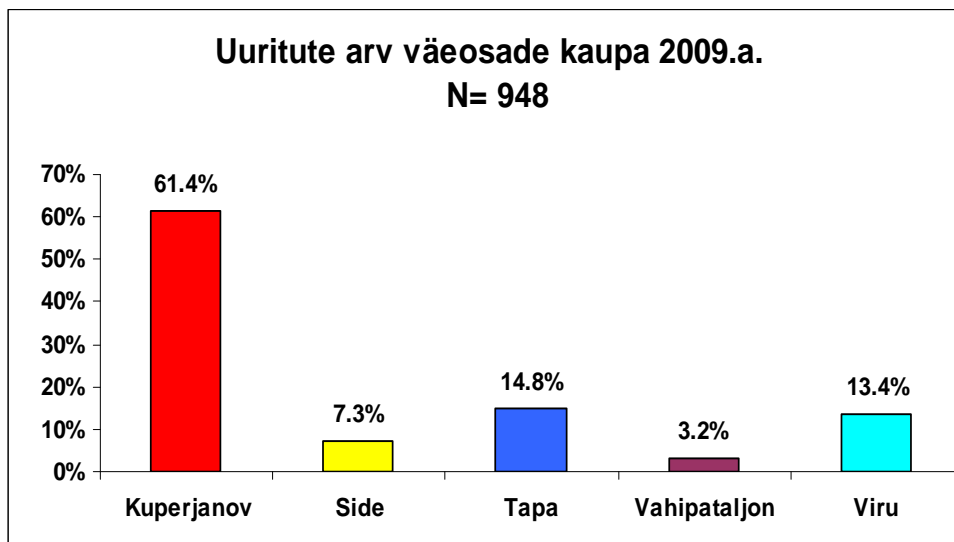
Järeldus:

Suitsetavaid kaadrikaitseväelasi on 50,2%, nendest igapäevasuitsetajaid 35,6% ja juhusuitsetajaid 14,6%. Võrreldes Eesti täiskasvanud rahvastiku tervisekäitumise uuringu 2008 andmetega on igapäevasuitsetajate meeste osakaal 38,6%, samas juhuslike suitsetajate osakaal 7,4%, mis on kaks korda väiksem, kui kaadrikaitseväelaste näitaja. Juhusuitsetajaid võib aga käsitleda kui tulevase igapäevasuitsetajaid. Antud uuringu tulemuste tutvustamine kaitseväge juhtkonnale ja meedikutele omab olulist tähtsust tubakatarbimise kui probleemi teadvustamisel. Nende motivatsioon ja hoiakud on olulised kaitseväes läbiviidava ennetustöö ja nõustamisteenuse väljaarendamisel ning rakendamisel.

2008. aastal viidi Tervise Arengu Instituudi organiseerimisel läbi kaks regionaalset koolitust kaadrikaitseväe medikutele Tallinnas ja Tartus, kus kutsutud sajast osavõtjast osales kõigest kolmandik kaitseväe medikutest. Nendest 11 medikut läbisid 16-tunnise suitsetamisest loobumise nõustaja koolituse. Sellega on loodud eeldused alustada läbirääkimisi Kaitseväe juhtkonna ja medikute tasemel, et saada nende toetus suitsetamisest loobumise nõustamise teenuse osutamiseks Kaitseväes.

Tulemused ajateenijate suitsetamislevimuse uuringu kohta 2009. aastal

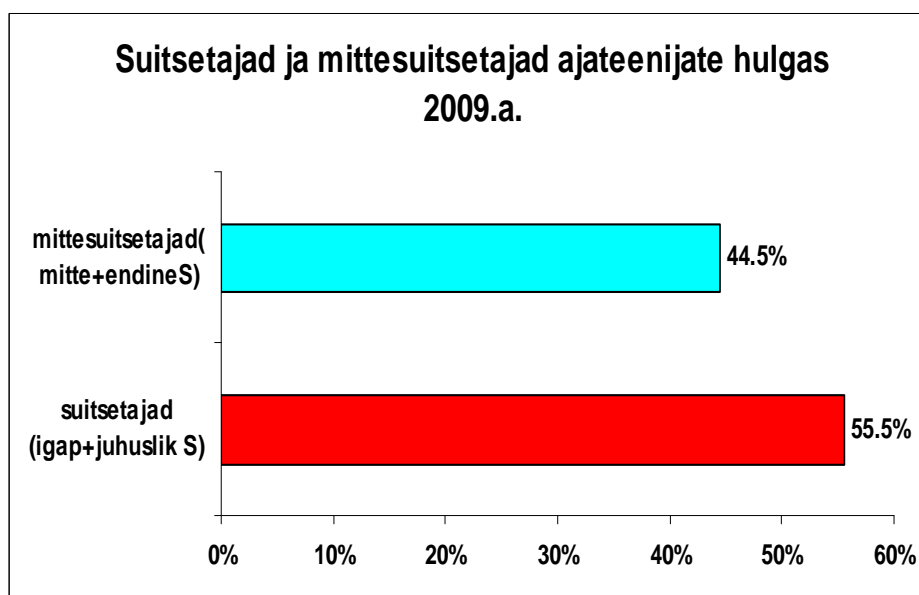
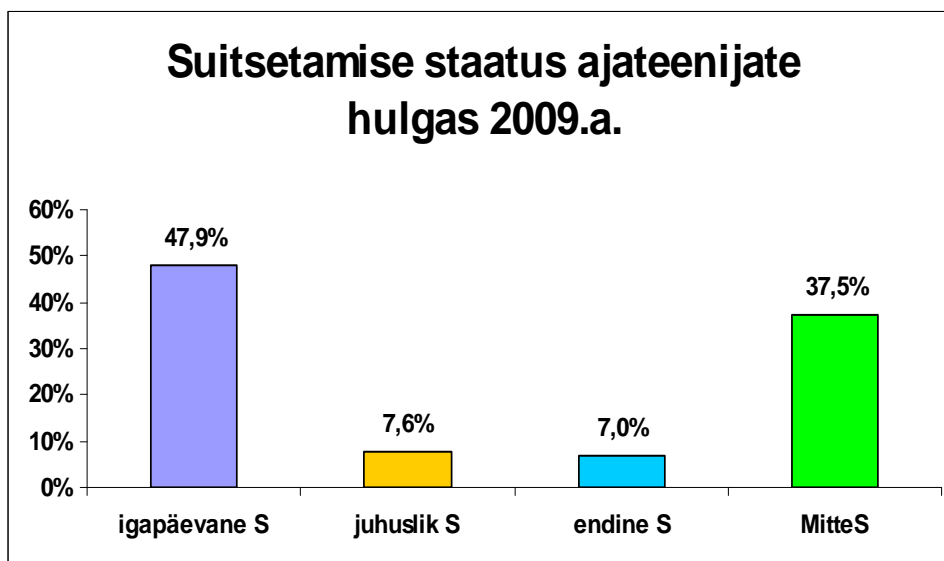
Ajateenijate uuringul osales kokku 948 isikut. Väeosadest oli enim esindatud Kuperjanovi väeosa - 582 (61,4%) vastanut ja kõige vähem uuriti Vahipataljonis - 30 (3,2%) vastanut.

Anketeerimine viidi läbi 2009. aasta maikuu jooksul. 93,6% vastasid eesti- ja 6,4% venekeelsele ankeedile. Ajateenija keskmine vanus oli 21 ± 1 aastat. Kaks isikut olid naissoost, eraldi analüüsi nende osas tehtud ei ole.

Suitsetamise **staatuse** osas leiti, et 454 isikut (47,9%) olid igapäevasuitsetajad ja 72 isikut (7,6%) juhuslikud suitsetajad. 57 kaitsevaelast, kes olid märkinud, et ei suitseta iga päev, olid kõik juhuslike suitsetajate grupist. Teisisõnu - 79,2% juhuslikest suitsetajatest väidetavalt ei suitseta iga päev.

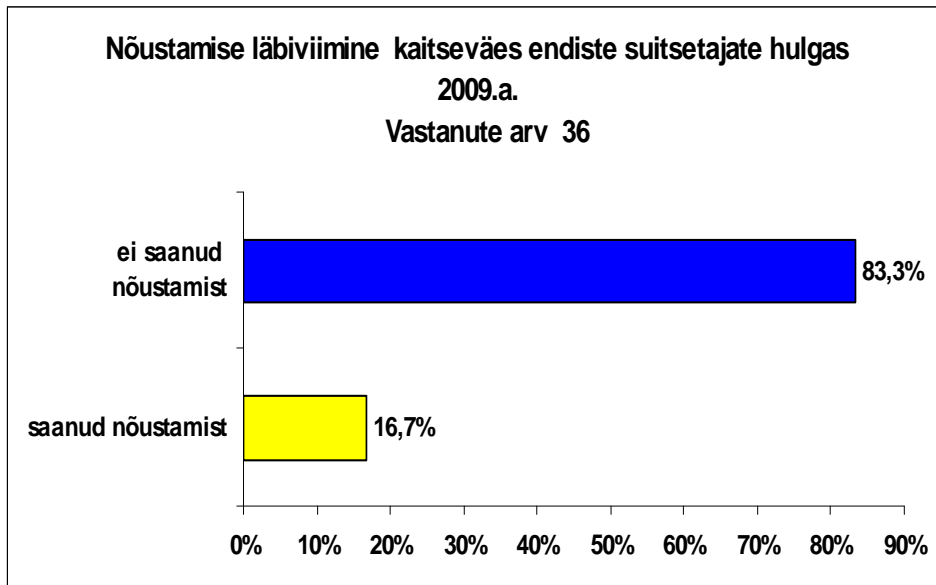
Endiseks suitsetajaks hindas ennast 66 isikut (7% vastanutest) ja mittersuitsetajaks 355 isikut (37,5%). Eesti täiskasvanud rahvastiku tervisekäitumise uuringu 2008 andmetel oli 16-24-aastaste meeste vanusegrupis igapäevasuitsetajaid 34,6% ja juhuslikke suitsetajaid 13,0%.

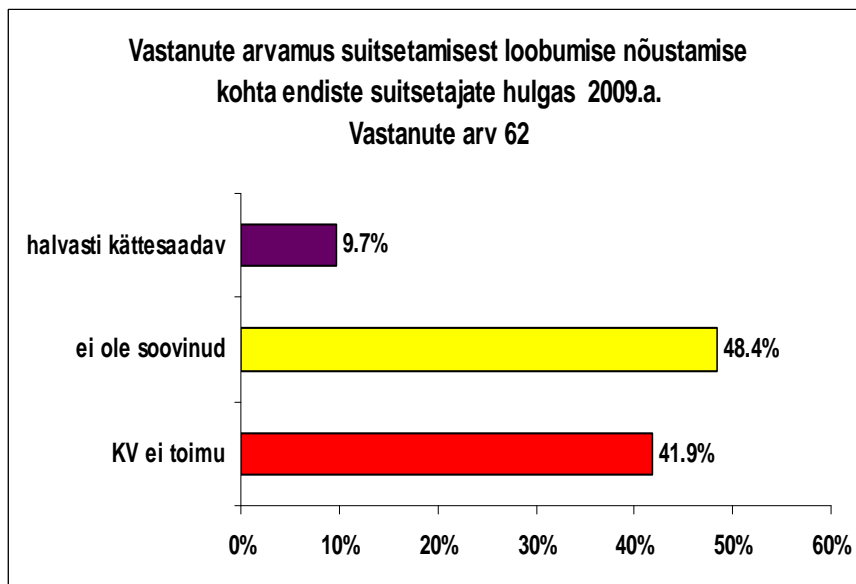
Käesolevas uuringus on eraldi tehtud analüüs endiste ja praeguste suitsetajate kohta .

Endiste suitsetajate tulemused

Suitsetamisest oli loobunud **68** ajateenijat ja üle poole neist (36 isikut ehk 52,9%) loobus sellest just kaitseväes oleku ajal ning veidi alla poole (32 isikut ehk 47,1%) olid loobunud juba enne kaitsevärke tulekut. 36-st kaitseväes suitsetamisest loobunust olid kaitseväge töötaja poolt nõustamist saanud ainult kuus ajateenijat, so 16,7% loobunutest.

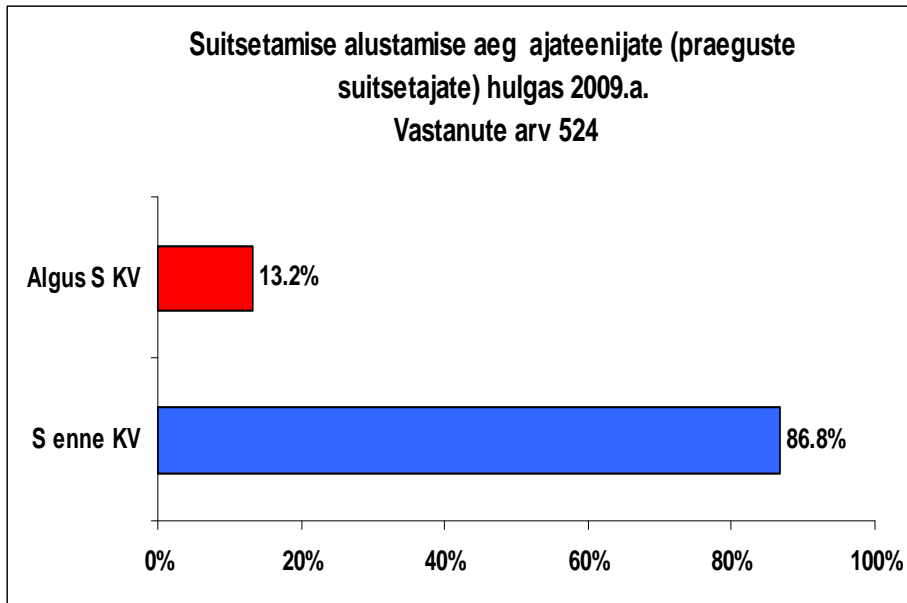

Üldse 26 isikut (41,9%) vastasid, et kaitseväes ei toimu suitsetamisest loobumise alal nõustamist, 30 isikut (48,4%) ei soovinud ise nõustamist saada ja kuus isikut (9,7%) väitsid, et nõustamine on raskesti kättesaadav.

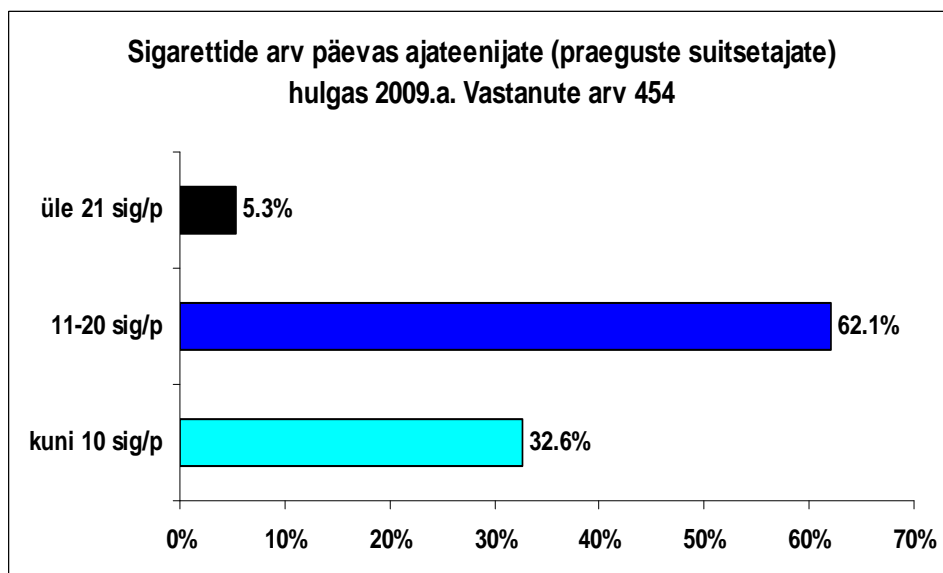

Praeguste suitsetajate tulemused

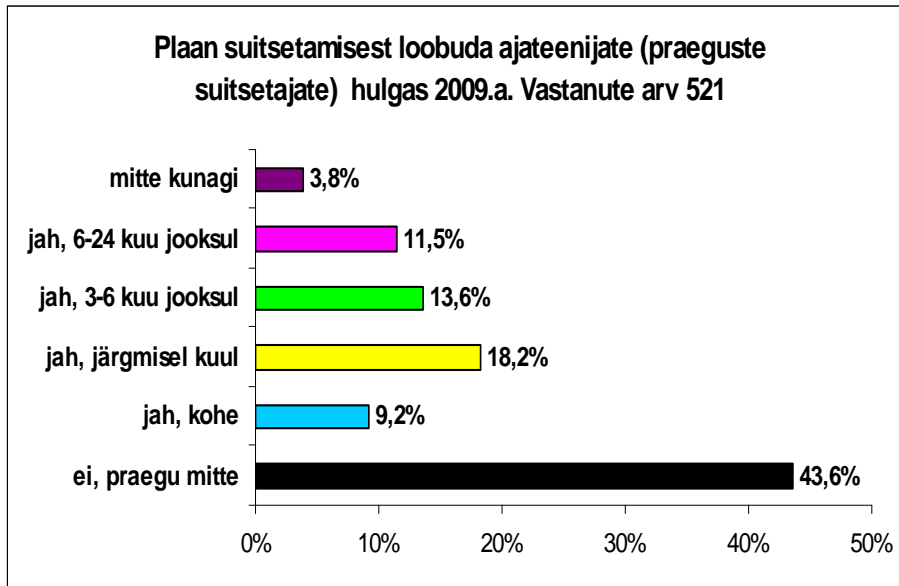
Antud grupis oli vastajaid 524 isikut. Suurem enamus - 455 kaitseväelast (86,8%), suitsetasid juba enne kaitsevärke tulekut ja 69 (13,2%) alustas seda kaitseväes olles.

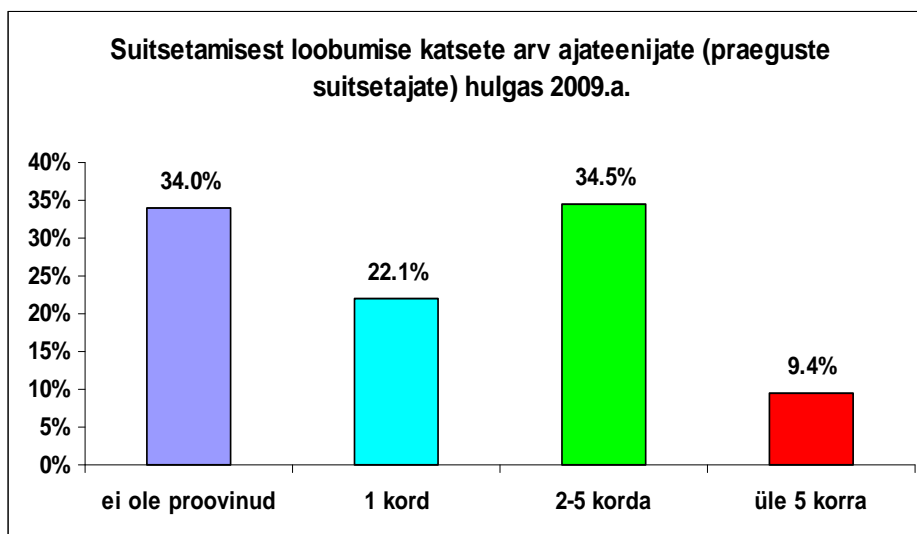
Päevas suitsetatud sigarettide arv kõikus ühest 45ni (analüüsil jäeti välja kolme ankeedi vastused, kus sigarettide arv ületas 100 sigaretti päevas, mida hinnati mitteadekvaatseks vastuseks). Kolmandik (135 isikut ehk 29,7%) tõmbasid 20 sigaretti päevas, neljandik (102 isikut ehk 22,5%) 10 sigaretti päevas ja 98 isikut (21,6%) 15 sigaretti päevas. 24 vastanut (5,3%) tõmbasid väidetavalt 22-45 sigaretti päevas, mis viitab väga intensiivsele suitsetamisele.

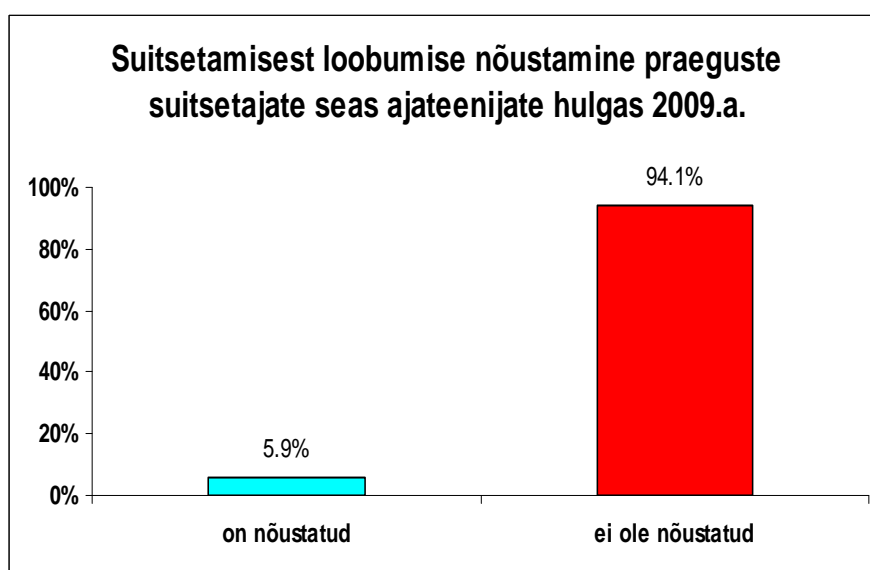
Kavatsusele suitsetamisest loobuda oli vastanud 521 uuritavat. Kohe praegu ei kavatse suitsetamisest loobuda 227 (43,6%) ja mitte kunagi loobuda 20 (3,8%) vastanut. Samas oli pea iga kümnes vastanu ehk 48 isikut (9,2%) arvamusel, et plaanib suitsetamisest kohe loobuda. Enam-vähem võrdselt jaotusid need, kes plaanisid suitsetamist lõpetada järgmisel kuul - 95 isikut (18,2%), järgmise 3-6 kuu jooksul 71 isikut (13,6%) ja 6-24 kuu jooksul 60 isikut (11,5%).

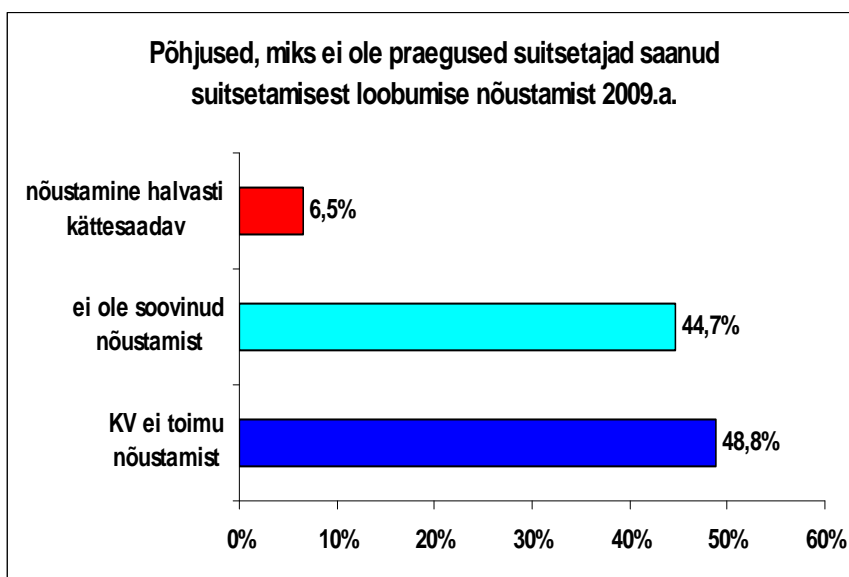
Suitsetamisest olid proovinud loobuda 346 isikut (66% vastanutest) ja 178 isikut (34%) ei olnud proovinud. Iga kümnes isik oli proovinud loobuda üle viie korra (9,4%) ja üle kolmandiku vastanutest - 181 isikut (34,5%), oli proovinud loobuda 2-5 korda.

Uurimise ajaks olid suitsetamisest loobumise nõustamist kaitseväge töötaja poolt saanud vaid 31 isikut (5,9% praegustest suitsetajatest).

Põhjustena, miks ei ole saadud suitsetamisest loobumise nõustamist, nimetati asjaolu, et nõustamist ei toimu (48,8%), ise ei ole seda soovinud (44,7%) ja raskesti kättesaadav (6,5%).

Kokkuvõtte Eesti Kaitseväe ajateenijate suitsetamislevimuse kohta:

- 1) Suitsetavad üle poolte ajateenijatest: igapäevasuitsetajaid 47,9% ja juhusuisetajaid 7,6%, kokku 55,5% (vrdl. Eesti täiskasvanud rahvastiku tervisekäitumise uuringu 2008 andmetega, kus suitsetamislevimus 16-24-aastaste noormeeste seas kokku 47,6%).
- 2) Igapäevasuitsetajate osakaal ajateenijate seas on kõrgem võrreldes igapäevasuitsetajate noorte meeste osakaaluga populatsioonis, vastavalt 47,9% ja 34,6% (TAI 2008).
- 3) Samas on juhusuisetajate osakaal ajateenijate seas ligi kaks korda madalam võrreldes juhusuisetajate meeste osakaaluga samas vanusgrupis populatsioonis, vastavalt 7,6% ja 13% (TAI 2008), mis viitab võimalusele, et juhusuisetajast saab kaitseväes igapäevasuitsetaja.
- 4) Suitsetamise sagedus on keskmiselt 15 sigaretti päevas.
- 5) Ligi kaks kolmandikku (66%) on proovinud iseseisvalt suitsetamisest loobuda.
- 6) Iga kümnes ajateenija on proovinud suitsetamisest loobuda üle viie korra ja üle kolmandiku 2-5 korda.
- 7) Suitsetamisest loobumise nõustamist kaitseväes teenimise ajal on saanud üldse 5,9% ajateenijatest, sealhulgas 36st kaitseväes loobunust sai nõustatud kuus ajateenijat (16,7%).
- 8) Ajateenijate motivatsioon suitsetamisest loobumiseks on madal - nii ei soovi praegu suitsetamisest loobuda 43,6% ajateenijatest ja 3,8% ajateenijatest ei soovi seda mitte kunagi.

Suitsetamine on levinud negatiivne terviseharjumus kaitseväes, mille vähendamiseks on vajalik nii igapäevastele kui juhuslikele suitsetajatele pakkuda suitsetamisest loobumise

nõustamist. Antud uuring on põhjenduseks nõustamistegevuse arendamisele kaitseväes. Oluline osa praegu suitsetavatest ajateenijatest plaanib lähiajal suitsetamisest loobumist, mistõttu võiksid need ajateenijad olla huvitatud suitsetamisest loobumise alasest nõustamisest.

Järeldused:

Uuringust ilmnes, et ajateenijate seas oli suitsetajaid kokku 55,5%, nendest igapäevasuitsetajaid 47,9% ja juhusuitsetajaid 7,6%. Võrdluseks: Eesti täiskasvanud rahvastiku tervisekäitumise uuringu 2008 andmetel on 16-24 aastaste meeste vanusgrupis igapäevasuitsetajaid 34,6% ja juhusuitsetajaid 13%. Seega on igapäevasuitsetajate osakaal ajateenijate hulgas võrreldes populatsioonipõhise tasemega 13% võrra kõrgem. Samas juhuslike suitsetajate osakaal on aga 5,4% võrra madalam. Siit võib järeldada, et suur osa kaitsevärke saanud juhuslikest suitsetajatest saavad selles keskkonnas igapäevasuitsetajateks.

Samas on kaitseväre keskkonnal ka selliseid eeliseid, mis soodustaksid ennetustöö ja nõustamisteenuse kättesaadavust (võimalus läbi viia kohapeal individuaalset ja grupiviisilist nõustamist, teabematerjalide levitamist, lühiajalist ja järjepidevat motiveerimist). Nende positiivsete keskkonnaeeliste ärakasutamiseks tuleb muuta esmalt ohvitserkonna ja kaitseväre meedikute hoiakuid ja suhtumist antud probleemi.

Uuringutulemused näitavad, et uuritavatest alustas suitsetamist kaitseväes 69 ajateenijat, samas kui suitsetamisest loobujaid oli kaitseväre teenistuse ajal 36 ajateenijat.

Seega on oluliseks sihtgrupiks ajateenijate hulgas mittersuitsetajad, ennetamiseks nende suitsetama hakkamist ja juhuslikud suitsetajad, motiveerimaks neid loobuma enne kui neist saavad igapäevasuitsetajad. Samuti tuleb tagada igapäevasuitsetajatele informatsioon nõustamisteenuse kättesaadavuse kohta ja motiveerida ning nõustada neid suitsetamisest loobuma.

Kuna antud hetkel ei ole kaitseväes regulaarne nõustamisteenus käivitunud, oleks mõttekas piloteerida suitsetamisest loobumise nõustamise teenuse osutamist kahes väeosas, eesmärgiga hinnata sekkumise tulemuslikkust ja selle sobivust kaitseväre struktuuri.

Uuringutulemusi analüüsis: Lagle Suurorg, Tallinna Lastehaigla kvaliteedijuht

Uuringus osalesid: Mare Normak, Kaitseväre tervisekeskuse kesksaatsareti ülem; major Oleg Novikov, Kaitseväre meditsiiniteenistuse kapten

Kokkuvõtted ja järeldused panid kokku: Tiiu Härm, Anneli Sammel ja Aire Trummal, Tervise Arengu Instituut

07.09.09